

SKUPŠTINA CRNE GORE

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-63-8/19-

Podgorica, 20. decembar 2019. godine

INFORMACIJA

SA SASTANKA PREDSTAVNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA DELEGACIJOM KOMITETA EKSPERATA EVROPSKE POVELJE ZA REGIONALNE ILI MANJINSKE JEZIKE, održanog u Podgorici 13. decembra 2019. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i članica Odbora mr Branka Tanasijević održali su sastanak sa Delegacijom Komiteta eksperata Evropske povelje za regionalne ili manjinske jezike.

Sastanak je održan u Skupštini Crne Gore, 13. decembra 2019. godine.

Delegacija Komiteta eksperata Evropske povelje za regionalne ili manjinske jezike boravila je u Crnoj Gori od 11. do 13. decembra 2019. godine radi praćenja poštovanja odredbi Povelje, u okviru procesa evaluacije Petog izvještaja Crne Gore o sprovođenju Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, dostavljenog Sekretarijatu Savjeta Evrope u maju 2019.

Delegaciju su činili eksperti prof. Kimo Grankvist, Maro Mikaelides i dr Igor Lakić i predstavnici Sekretarijata Irena Kovalčik-Kedziora i Janos Babiti.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je upoznao goste sa nadležnošću Odbora za ljudska prava i slobode i ključnim aktivnostima koje nadležni organi preduzimaju na zaštiti, promociji i afirmaciji ljudskih prava i sloboda, sa posebnim osvrtom na prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Informisao je o institucionalnom okviru za zaštitu prava manjinskih naroda, sa posebnim akcentom na rad Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina i šest manjinskih savjeta. Takođe, istakao je da država izdvaja značajna finansijska sredstava za njihovo djelovanje, kao i za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija koji doprinose očuvanju i razvoju nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta svakog manjinskog naroda.

Kada je riječ o jezicima, istakao je da je nastava na albanskom jeziku u Crnoj Gori organizovana na svim nivoima obrazovanja, od predškolskog do visokog, dok romski jezik nije zastupljen u obrazovnim ustanovama, jer trenutno ne postoji kvalifikovani nastavni kadar koji bi mogao da obavlja nastavu na romskom jeziku.

Takođe, informisao je da stanke, svjedoci i druga lica koja učestvuju u sudskom postupku imaju pravo da u postupku upotrebljavaju svoj jezik ili jezik koji razumiju. Ako se postupak ne vodi na jeziku nekog od tih lica obezbijediće se prevođenje iskaza, isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava putem projekata podržava finansiranje štampanih medija na manjinskim jezicima, o čemu svjedoče podaci da je u 2018. Fond podržao projekte za štampanje časopisa „Alav“, „Hrvatski glasnik“ i časopisa za kulturu, nauku i društvena pitanja „Malesia“. Iz sredstava Skupštine Crne Gore finansira se nedjeljnik na albanskom jeziku „Koha Javore“. Takođe, naglasio je da su u 2018. godini iz sredstava Fonda podržana 34 multinacionalna projekta, što je do sada najveći procenat podrške ovakvim projektima, sa ciljem da se doprinese smanjenju etničke distance i promociji multikulturalnosti.

Članovi Delegacije Komiteta eksperata Evropske povelje za regionalne ili manjinske jezike postavili su sledeća pitanja:

- Da li se albanski jezik koristi u Skupštini Crne Gore?
- Da li postoji razumijevanje između crnogorskog naroda i pripadnika manjina, odnosno između različitih manjinskih zajednica i da li ima tenzija na tim relacijama? Ukoliko ima, da li Parlament može doprinijeti njihovom rješavanju?
- Postoji li namjera Skupštine Crne Gore da izmjenama izbornog zakonodavstva, po principu afirmativne akcije, obezbijedi da pripadnici romske populacije imaju svog predstavnika u Skupštini Crne Gore?

- Zbog čega romski jezik u Ustavu Crne Gore nije definisan kao jezik u službenoj upotrebi?
- Da li postoje podaci o tome koje fakultete su završili pripadnici romske populacije u Crnoj Gori i gdje su najčešće zaposleni?

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je informisao da poslanici albanske nacionalnosti u Skupštini Crne Gore imaju mogućnost upotrebe maternjeg jezika, jer je Poslovníkom Skupštine propisano da poslanik čiji jezik nije službeni jezik u Crnoj Gori ima pravo da na sjednici Skupštine govori na svom jeziku, s tim što je dužan da, ukoliko želi da koristi to pravo, o tome blagovremeno obavijesti generalnog sekretara Skupštine, kako bi se obezbijedio prevod na službeni jezik.

Poslanica mr Branka Tanasijević je informisala goste da je prema istraživanju NVO "Centar za demokratiju i ljudska prava" realizovanom u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u 2010. godini preko 60%, a na ponovljenom istraživanju 2018. godine, 77,2% anketiranih građana pružilo podršku mjerama za sprečavanje diskriminacije u odnosu na manjinske nacionalne zajednice, što svjedoči smanjenju etničke distance.

Kada je riječ o uključenosti Roma u politički život, predsjednik Odbora je istakao da u Zakonu o izboru odbornika i poslanika ne postoje prepreke za njihovo uključivanje, ali Romi u Crnoj Gori još uvijek nijesu politički organizovani, što bi bio jedan od ključnih preduslova za njihovo učešće na izborima i zastupljenost u Skupštini Crne Gore. Ocijenjeno je da je neophodan veći angažman pripadnika romske populacije u ovoj oblasti, što se od njih i očekuje, naročito od mladih visoko obrazovanih pripadnika romske zajednice.

Takođe, svi romski studenti koji upisuju fakultete dobijaju mjesečnu stipendiju u iznosu od 150 eura. Ministarstvo prosvjete svake godine nudi stipendije za pripadnike romsko-egipćanske zajednice koji bi u regionu studirali romski jezik, ali se do sada niko nije prijavljivao na konkurse. Romi najčešće završavaju Pravni i Filozofski fakultet. Kada je riječ o statističkim podacima, u školskoj 2016/17. godini 16 romskih studenata je upisalo fakultet, u 2017/18. godini – 18, a 2018/19. godini upisano je 14 studenata. Trenutno 191 romsko dijete pohađa predškolske ustanove širom Crne Gore, oko 2.000 osnovnu školu, a 135 učenika srednju školu. Do sada je 70 predavača diplomiralo na Filozofskom fakultetu u Nikšiću na Studijskom programu za obrazovanje nastavnika na albanskom jeziku.

Naglašeno je da su svi pripadnici romske populacije koji su završili fakultete zaposleni u državnim institucijama, a na Zavodu za zapošljavanje više od 90% pripadnika romske populacije nema stručne kvalifikacije. Istaknuto je da je Crna Gora ponosna na brojne aktivnosti preduzete na unapređenju položaja pripadnika romske populacije, prvenstveno u oblasti obrazovanja koje je preduslov za njihovu punu inkluziju u crnogorsko društvo. Predstavnicima Komiteta je pojašnjeno da je za izmjenu Ustava Crne Gore, kojim bi se romski jezik definisao kao jezik u službenoj upotrebi, bila potrebna dvo-trećinska većina, a prethodno bi ovaj jezik trebalo kodifikovati.

Predstavnici Komiteta eksperata Evropske povelje za regionalne i manjinske jezike smatraju da bi bilo dobro da se u vrtićima u lokalnim sredinama u kojima pripadnici manjinskih naroda čine većinu uvede dvojezično obrazovanje kako bi se i na taj način smanjila etnička distanca. Takođe, trebalo bi razmisliti o preduzimanju preventivnih i korektivnih mjera u cilju prevencije lingvističke i etničke segregacije, s jedne strane i doprinosu interkulturalnom dijalogu među pripadnicima različitih etničkih zajednica i poboljšanju prekograničnih odnosa manjina sa narodima iz regiona, s druge strane. Smatraju da bi trebalo razmisliti o uvođenju romskog jezika kao izbornog predmeta.

Sagovornici su izrazili zadovoljstvo sastankom i informacijama koje će ekspertima koristiti u procesu evaluacije sprovođenja Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima od strane Crne Gore.

Tokom boravka u Crnoj Gori, Delegacija Komiteta eksperata sastala se sa predstavnicima Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva prosvjete, Ministarstva kulture, Ministarstva pravde i Ministarstva unutrašnjih poslova. Prethodno su održani sastanci sa predstavnicima manjinskih zajednica, nevladinim organizacijama, profesorima, lingvistima, pravnicima, predstavnicima RTV Crne Gore i opština Tuzi, Plav, Gusinje i Rožaje, radi diskutovanja o pitanjima koja se tiču promocije i upotrebe zaštićenih jezika, naročito u oblastima edukacije, medija, javnih usluga i administracije.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković